

Sygn. akt III UK 9/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania S. T.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 20 maja 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie
z dnia 9 września 2014 r., sygn. akt III AUa 1235/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 9 września 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonego S. T. od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 18 października 2013 r., mocą którego oddalono jego odwołane od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z 7 marca 2012 r., odmawiającej ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonego. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 oraz art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.); 2/ art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z

Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, tj.: 1/ art. 286 k.p.c.; 2/ art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c.; 3/ art. 227 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, względnie uchylenie również wyroku Sądu pierwszej instancji w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność. Zaskarżone orzeczenie, zdaniem skarżącego, w sposób oczywisty narusza przepisy prawa procesowego - art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. i art. 227 k.p.c., a także przepisy prawa materialnego - art. 57 pkt 1 w związku z art. 12 oraz art. 13 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniesiono, że Sąd drugiej instancji pominął dowody wskazujące na to, iż schorzenia, na które cierpi ubezpieczony, powstały w okresie ubezpieczenia i skutkują jego niezdolnością do pracy, m. in. nie przeprowadził dowodu z opinii biegłego kardiologa (choć to schorzenia sercowe były jedną z przyczyn wcześniejszego orzekania o owej niezdolności) ani dowodu z opinii biegłego onkologa (mimo że zdiagnozowana na etapie postępowania apelacyjnego choroba nowotworowa legła u podstaw obecnie stwierdzonej u ubezpieczonego całkowitej niezdolności do pracy). Nadto Sąd drugiej instancji ustalił, że ubezpieczony jest osobą zdolną do pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami, pomijając treść orzeczenia stwierdzającego stopień niepełnosprawności skarżącego i uznając, iż brak jest podstaw do utożsamiania pojęć „niezdolność do pracy” oraz „niepełnosprawność”. Wskutek opisanych naruszeń przepisów doszło - w ocenie skarżącego - do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących

w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarżący nie wykazał, jakoby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona.

Nie można upatrywać kwalifikowanego naruszenia przez Sąd drugiej instancji prawa materialnego, tj. art. 57 pkt 1 w związku z art. 12 oraz art. 13 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w stwierdzeniu, iż niezdolność do pracy, jako przesłanka nabycia prawa do renty, nie jest pojęciem tożsamym z niepełnosprawnością. Oczywiście orzeczenie o stopniu niepełnosprawności powinno być przedmiotem analizy sądu rozpoznającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji odmawiającej mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jednakże jego treść nie przesądza o wyniku tego rodzaju sporu sądowego. Jak bowiem zauważył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 września 2008 r. (II UK 101/08, LEX nr 658181), pojęcie niepełnosprawności jest kategorią odmienną od stanu niezdolności do pracy dla celów rentowych. Także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r. (II UK 386/02, OSNP 2004 nr 12, poz. 213) stwierdzono, że nie w każdym przypadku niepełnosprawność w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 127,

poz. 721 ze zm.) pokrywa się z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów rentowych. Wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pogląd jest zatem zbieżny ze stanowiskiem judykatury.

Odnosnie do zarzutu naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. i art. 227 k.p.c., przez pominięcie przez Sąd Apelacyjny materiału dowodowego niezbędnego dla prawidłowego rozstrzygnięcia o dalszej niezdolności do pracy ubezpieczonego warto zauważyć, że stan zdrowia skarżącego był przedmiotem analizy biegłych lekarzy kilku specjalności: internisty – diabetologa, ortopedy, psychiatry, neurologa oraz specjalisty medycyny pracy, którzy w opiniach podstawowych i uzupełniającej przedstawili kompleksową ocenę predyspozycji badanego do pracy zarówno w wyuczonym jak i w ostatnio wykonywanych zawodach. Analiza ta dotyczyła także schorzeń serca i cukrzycy, a do jej dokonania właściwy był biegły o podwójnej specjalności z zakresu interny i diabetologii. Lektura uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w dużej mierze sprowadza się do polemiki z dokonaną przez Sady orzekające w sprawie oceną wiarygodności zgromadzonego materiału dowodowego. Tymczasem chociaż treść oraz kompozycja art. 398³ k.p.c. wskazują, iż generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, choćby naruszenie odnośnych przepisów mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Inaczej mówiąc, niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie, którą wypełniają takie właśnie zarzuty. Mimo, że art. 398³ § 3 k.p.c. nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, to nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., albowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025, z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405, czy też z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366).

Co zaś się tyczy niezasięgnięcia przez Sąd drugiej instancji opinii biegłego onkologa na okoliczność ewentualnej wcześniejszej niezdolności do pracy skarżącego z powodu zdiagnozowanej dopiero na etapie postępowania apelacyjnego choroby nowotworowej godzi się przypomnieć, że w judykaturze niejednokrotnie podkreślano, iż postępowanie dowodowe przed sądem w sporach o rentę z tytułu niezdolności do pracy ma charakter weryfikujący ustalenia organu rentowego. Biegli sądowi nie zastępują lekarza orzecznika ani lekarzy komisji lekarskiej ZUS, lecz zgodnie ze swą specjalnością poddają merytorycznej ocenie zasadność orzeczenia w przedmiocie istnienia niezdolności do pracy lub jej braku. Dlatego późniejsza zmiana w stanie zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie nie stanowi podstawy do zmiany decyzji, jako wadliwej. Uwzględnienie zmiany stanu zdrowia w toku procesu, z dopuszczalnością modyfikacji decyzji, oznaczałoby zmianę charakteru postępowania o rentę z administracyjno-sądowego na sądowy. Sąd może oczywiście zmienić decyzję i orzec co do istoty sprawy, ale tylko w razie stwierdzenia, że organ rentowy błędnie zastosował prawo materialne lub formalne. Nie może natomiast organu rentowego zastępować, gdyż prowadziłoby to do uznania zbędności postępowania administracyjnego. Wyjątek od zasady kontroli stanu rzeczy istniejącego w dacie wydania decyzji przewiduje art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. stanowiąc, że możliwe jest uchylenie przez sąd pierwszej instancji zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do rozpoznania organowi rentowemu, jeśli w toku postępowania doszło do ujawnienia się nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od decyzji. Jest to jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 316 § 1 k.p.c., a nakazującej orzekanie na podstawie stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, gdyż w razie wskazania nowych okoliczności, które powstały po dacie wniesienia odwołania, już nawet sąd pierwszej instancji nie powinien orzekać na ich podstawie, jakby nakazywała norma art. 316 § 1 k.p.c., ale winien on decyzję uchylić i sprawę przekazać organowi rentowemu. Gdy zaś nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, zostaną podniesione dopiero w postępowaniu apelacyjnym, to sąd drugiej instancji w żadnym razie nie może ich uznać za podstawę wyrokowania, ponieważ pogorszenie stanu zdrowia ubezpieczonego po wydaniu wyroku przez sąd

pierwszej instancji nie uzasadnia zmiany decyzji organu rentowego. Sąd odwoławczy nie jest przy tym uprawniony do skorzystania z rozwiązania przewidzianego w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., gdyż przepis ten ma zastosowanie wyłącznie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, które ujawnią się po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, mogą stanowić podstawę do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę. Istotą obowiązującego wzorca postępowania jest bowiem wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia, które nie były znane lekarzom organu rentowego ani organowi rentowemu w dacie decyzji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199, z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 260, z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 240, z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553, z dnia 5 czerwca 2013 r., III UK 147/12, Legalis nr 768648). Nie ma przy tym wątpliwości, że z przepisu art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., jak też korespondującego z nim art. 477⁹ § 21 k.p.c., wynikają obowiązki organu rentowego i sądu w razie pojawienia się „nowych okoliczności” dotyczących stanu zdrowia osoby ubezpieczonej, istniejącego przed wydaniem decyzji. Nowe okoliczności w takim znaczeniu mogą być również kanwą wznowienia postępowania w uproszczonym trybie na podstawie w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.